

Kaikkien lasten koti, päiväkoti, koulu ja turvallinen kylänraitti

Huoltajien osuus yhteisessä hyvinvointityössä ja jokaiselle lapselle turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön luomisessa ja ylläpitämisessä

Lumijoki 15.3.2023
Aslak Rantakokko
Yhdenvertaisuusasiantuntija
Erätaukodialogi-ohjaaja
Nepsy-kokemusasiantuntijaisä
Suomen Vanhempainliitto ry

1

Mikä Vanhempainliitto?

Äitienpäivä – Suomen
Vanhempainliiton
Amerikan tuliainen

1300 ry

**Yli sata vuotta
vanhempien osallisuutta
ja kasvatusyhteistyötä**

Onhan teidänkin koulullanne vanhempaintoimintaa?

2

3

4

Ajat muuttuvat – vai muuttuvatko?

1907

Nuoriso pelaa
outoja pelejä

Nuoriso tanssii
itsensä hengiltä

Nuoriso nukkuu
liian vähän

2023

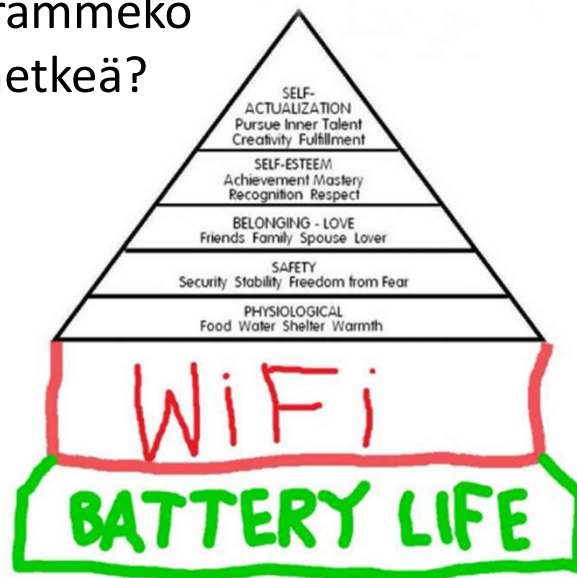
Lapset pelkäävät pimeyttä,
painajaisia & kummituksia

Lapset kaipaavat halaamista,
sylä & silittämistä

Vanhemmat, sisarukset ja
Kaverit ovat tärkeitä

5

Ymmärrämmekö tätä hetkeä?

<https://www.spiik.net/maslowin-liukuportaat-arkeen/>

6

Suomen perustuslaissa taatut lapsen ja oppilaan oikeudet

6.3 § Yhdenvertaisuus:

”Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.”

16.1 ja 16.2 § Sivistykselliset oikeudet:

”Jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykujensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.”

Ennamaria Härkönen, Pirjo Mäkeläinen 1.3.2023

7

Perusopetuslaki

Opetuksen järjestämisen perusteet

Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin tässä laissa säädetään.

Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. ([13.6.2003/477](#))

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

3 a § (11.3.2022/163)

Lapsen edun ensisijaisuus

Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

8

**Perustuslaki 6 §:
Yhdenvertaisuus.**

**Yhdenvertaisuuslaki 8 §:
Syrjinnän kieltö.**

**Yhdenvertaisuuslaki 9 §:
Positiivinen erityiskohtelu**

**Lastensuojelulaki 2§: Vastuu
lapsen hyvinvoinnista**

Lasten Oikeuksien Sopimus

Lapsivaikutusten arviointi

Lapsiystävällinen kunta

Lapsiasiavaltuutettu

Lapsistrategia

Kaikkien oppilaitosten tulee laatia toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma

Velvoite suunnitelman laatimiseen koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia eli

- esi- ja perusopetusta
- lukiota
- ammatillisia oppilaitoksia
- ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja korkeakouluja
- vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Myös yksityiset, koulutusta järjestävät organisaatiot kuuluvat säännöksen piiriin.

Tasa-arvosuunnitelman tarkoitus on edistää oppilaitoksissa tehtävää tasa-arvotyötä. Tasa-arvosuunnitelma voi olla erillinen asiakirja, yhdistyä yhdenvertaisuussuunnitelman kanssa tai sisältyä johonkin muuhun asiakirjaan, esimerkiksi opetussuunnitelmaan.

Kaikkien oppilaitosten tulee laatia yhdenvertaisuussuunnitelma

Lainmuutoksen jälkeen velvoite yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisesta koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia eli

- esi- ja perusopetusta
- lukiota
- ammatillisia oppilaitoksia
- ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja korkeakouluja
- vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Myös yksityiset, koulutusta järjestävät organisaatiot kuuluvat säännöksen piiriin.

Yhdenvertaisuussuunnitelma voi olla erillinen asiakirja, yhdistyä tasa-arvosuunnitelman kanssa tai sisältyä johonkin muuhun asiakirjaan, esimerkiksi opetussuunnitelmaan.

Yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksella on aina suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Lisäksi laki edellyttää, että yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhteistyössä henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. Suunnitelmassa edellytetään alkutilanteen kartoittamista.

9

Perusturvallisuus & kasvatuskumppanuus

Anri Leveelahti
Kirjoittaja toimii Suomen Vanhempainliitossa järjestötoiminnan asiantuntijana.

Viime vuonna vanhempainyhdistystoiminnassa oli mukana yli 12 000 vanhempaa kautta koko Suomen. Nämä vanhemmat olivat mukana järjestämässä tapahtumia, asiantuntijaluentoja, kampanjoita, harrastustoimintaa, vertaisryhmätoimintaa, retkiä, varainhankintakampanjoita sekä tekemässä kannanottoja ja lausuntoja. Kiitos kaikille upeille vapaaehtoisillemme yhteisöllisyyttä vahvistavasta työstä!

Hyvää yhteistyötä edesauttavat säännöllinen yhteydenpito, myönteinen asenne, avoin keskustelu, luottamus ja kiittäminen.

10

Yhteisöllisyys & Yhteistyö

Rehtorina olin oppinut, että vanhemmat ovat tärkein yhteistyökumppani koululle, ihan kaikissa asioissa.

Totesimme että hyviä tukitoimia oli paljonkin, mutta tieto toinen toisensa toimista ei saavuttanut kaikkia.

*”Kutsuimme mukaan lähialueen toimijoita, joiden arvelimme voivan vaikuttaa asioiden parantamiseen kanssamme. Perustimme yhteistyöryhmän nimeltä **MartinRengas**. Mukana on ollut edustajia mm. kotikoulutoimikunnasta, koululta, päiväkodista, kyläyhdistyksistä, nuorisotoimesta, liikuntatoimesta, seurakunnasta, kirjastotoimesta, päiväkeskus Tsempistä, Suomen Vanhempainliitosta, Martoista ja muista järjestöistä.*

Meitä yhdisti huoli nuorista sekä halu toimia asioiden parantamiseksi. Suuri osa yhteistyökumppaneista pääsi mukaan ilta-ajalla, mutta osa saatiin rehtorin kutsumana mukaan virka-ajallakin. MartinRenkaan asiantuntijaryhmään: mukaan tuli edustajia mm. hyvinvointipalveluista, järjestöistä ja kirjastotoimesta. (Sirkku Pennanen, rehtori).”

11

**Aina ei ole
hyvä päivä,
mutta aina on
hyvää!**

12

ARKINEN TSEMPATIA

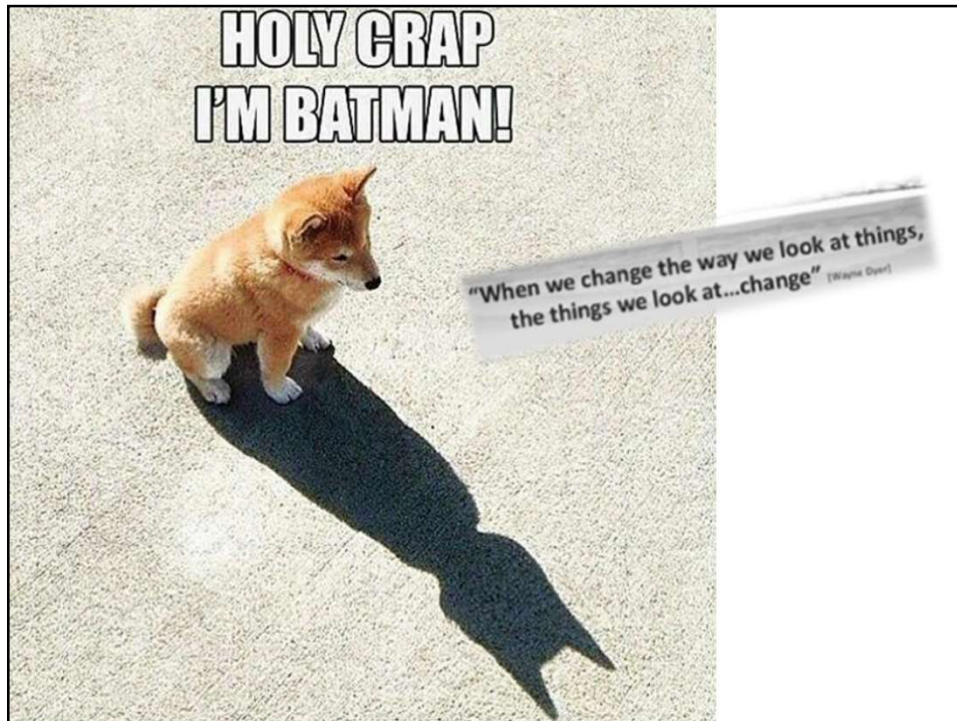

13

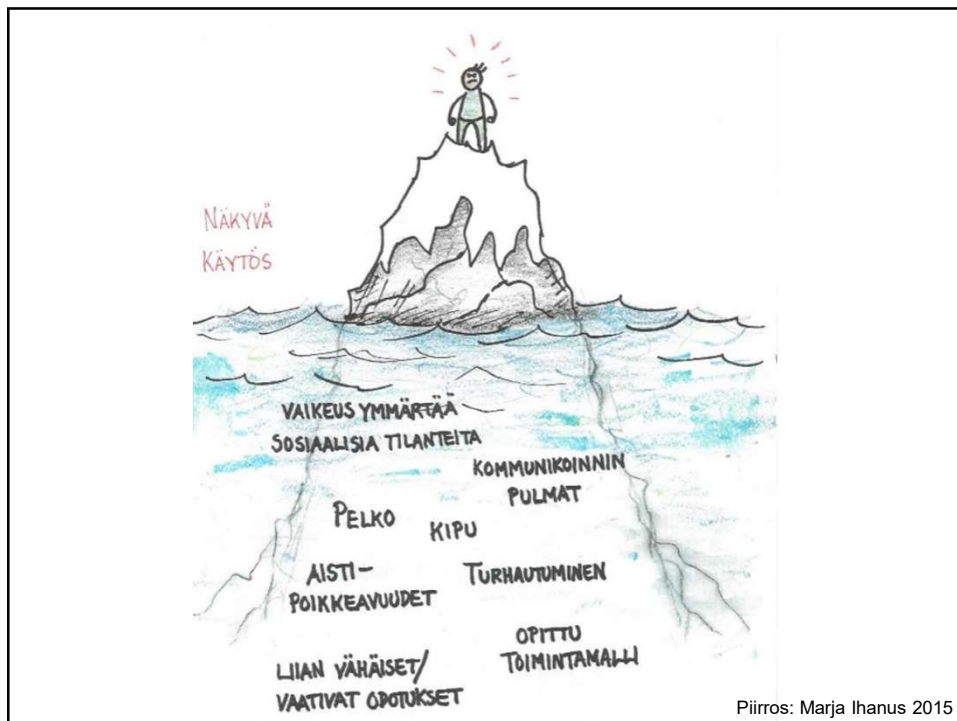
Perspektiivin pyöräyttäminen

14

15

16

17

18

Miten me aikuiset olemme keskenämme?

Oulussa opettajat kovilla huoltajien törkyviesteistä - "Kiroilua, panettelua, persoonan arviointia", kuvailee OAJ Oulun puheenjohtaja

OAJ vaatii, että työhön liittyvä järjestelmällinen häirintä kriminalisoidaan rikoslaisa omana rikosnimikkeensä.

**Laiska,
tyhmä,
saamaton.**

PäiväAloitus | 210 | 14.03.2023 @ 05:00 | KOKUMAAKKA

ADHD-lapsen äiti: Lastani on sanottu hirviöksi

Viime viikkoina mediassa on käyty laajalti keskustelua kodin ja koulun yhteistyöstä. Kodin ja koulun välejä on kuvattu artikkeleissa sotatilaksi ja vanhempia häirikkövanhemmiksi.

Tämän tyyppinen uutisointi on omiaan lisäämään vastakkainasettelua ja heikentämään kodin ja koulun välistä yhteistä työtä, jonka tarkoituksena on edistää oppilaiden hyvinvointia.

19

20

Rakentava keskustelu aikuisten kesken antaa nuorelle mallin hyivistä tauvoista

RAKENTAVAN KESKUSTELUN PELISÄÄNNÖT

BY ERÄTAUKO

- 1 **Kuuntele** toisia, älä keskeytä tai käynnistä sivukeskusteluja.
- 2 **Liity** toisten puheeseen ja käytä arkikieltä.
- 3 **Kerro** omasta kokemuksesta.
- 4 **Ole läsnä ja kunnioita** toisia sekä keskustelun luottamuksellisuutta.
- 5 **Etsi ja kokoa.** Työstä rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja etsi piiloon jääneitä asioita. Puhuttele muita suoraan ja kysy heidän näkemyksistään.

ERÄTAUKO

SITRA

21

22

Koulukuntoinen lapsi - lapsikuntoisessa koulussa?

KALEVA

23

Yksilön muuttamisesta ympäristön joustoihin?

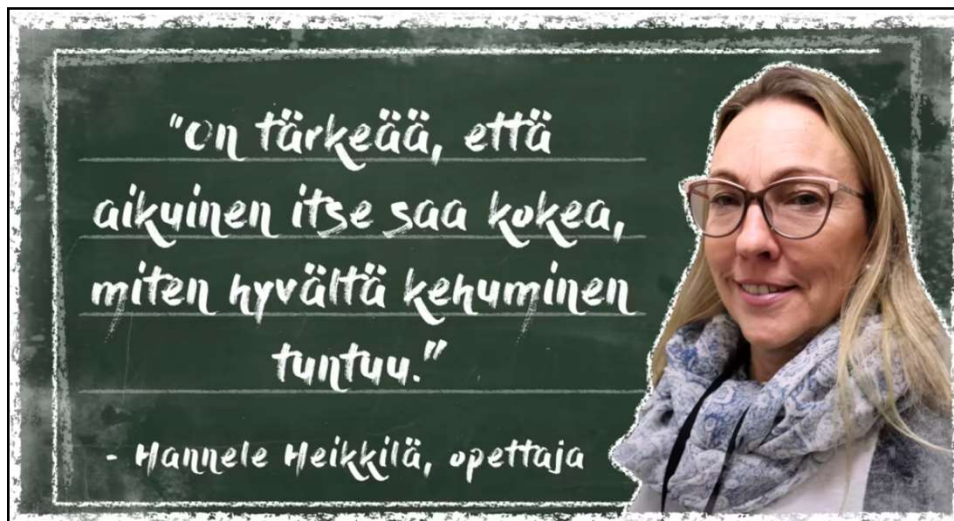
24

Olemme kehuveitsisiä!

**Se vahvistuu,
mihin kiinnität huomiota!**

25

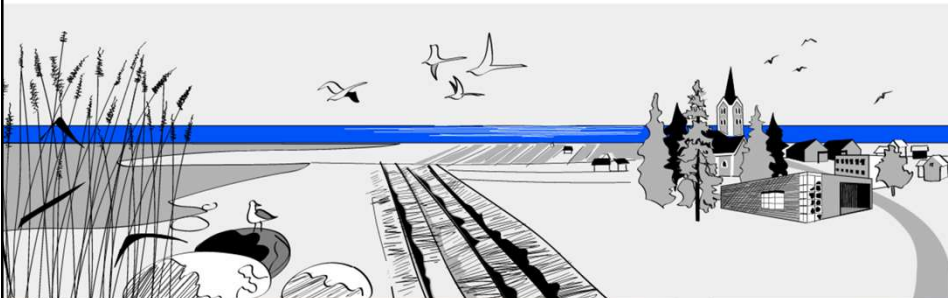

**Milloin viimeksi kehuit puolisoasi,
lastasi tai vaikkapa koulusi opettajaa?**

26

Joukkoon kuulumisen merkitys

"Kasvuyhteisöjen tulisi olla paikkoja, jossa jokainen voi kokea kuuluvansa joukkoon"

Joukkoon kuuluminen tarkoittaa, että olen siellä missä haluan olla, ja toiset haluavat minut mukaan.

Joukkoon sopeutuminen tarkoittaa, että olen siellä, missä todella haluan olla, mutta toiset eivät välitä, olenko mukana vai en. "

Joukkoon kuuluminen tarkoittaa, että minut hyväksytään, koska olen minä.

Joukkoon sopeutuminen tarkoittaa, että minut hyväksytään, koska olen niin kuin kaikki muutkin.

Brené Brown 2013

27

Varhain on parhain
– aina!

28

Stressin merkitys?

STRESSIKUPPIMALLI

Mikä täyttää kuppia?

- aistikuorma kuten kirkkaat valot, melu, hajut
- muutokset
- vaatimukset
- vastoinkäymiset

Mikä tyhjentää kuppia?

- rentoutumisharjoitukset
- leikki
- yhdessaolo
- läheisyys
- liikkuminen

©HUS Lastenpsykiatrian sometyöryhmä

29

Pimeä sauna

30

Vanhempainvartti tulossa – olenko valmis?

Kohtaamisiin kannattaa satsata

31

Hyvä elämän puitteet on rakennettu perusasioista

1. Rakastavat, huolehtivat ja välittävät vanhemmat (kuminauha)
2. Ammatilainen, jolla on sydän paikallaan (aitous)
3. Vahva itsetunto, identiteetti, minäkuva, luja luonne, sisukkuus, (elämä on)

Lähde: kohtaamani nuoret ja aikuiset ASD-henkilöt 2000-2022

32

33

34

1. TUTUSTU DIGITAALISEEN MEDIAAN JA OLE LÄSNÄ LAPSESI DIGIARJESSA

2. SOPIKAA YHDESSÄ PERHEEN DIGISÄÄNNÖISTÄ

3. OPETA DIGITURVATAITOJA

4. NÄYTÄ ESIMERKKIÄ JA OHJAA LASTA HYVÄÄN KÄYTTÖKSEEN

5. VERKOSTOIDU MUIDEN VANHEMPIEN KANSSA

6. TUTUSTU AIKUISENA NÄIHIN

DIGIARJEN SUOSITUKSET PERHEILLE

35

Tsekkauksista lapsen kanssa keskustelemiseen:

- Mitä lapsi tai nuori tekee mieluiten netissä tai puhelimella?
- Millaiset pelit ovat hänen suosikkejaan? Miksi?
- Mitkä sovellukset, peliyhteisöt ja sosiaalisen median palvelut ovat lapselle ja nuorelle tärkeitä? Mitä niissä tehdään? Kenen kanssa?
- Missä asioissa lapsi kokee olevansa hyvä ja missä kokee tarvitsevänsä apua? Mistä lapsen mediataidoista vanhempana olet ylpeä?
- Mitkä mediasäällöt herättävät myönteisiä tunteita? Mitkä ikäviä?
- Mitkä asiat digilaitteilla vaikuttavat lapsen itsetuntoon positiivisesti ja mitkä negatiivisesti? Arvottaako lapsi itseään esim. niissä olevien kauneusihanteiden tai seuraajien määrän kautta?

Tsekkauksista lapsen kanssa keskustelemiseen:

- Milloin ja missä tilanteissa digilaitteita saa käyttää ja missä ei? (Esim. ruokailu, perheen yhteiset hetket, liikenne)
- Milloin digilaitteita pidetään taukoja ja digivapaita päiviä?
- Vuorotellaanko perheessä yhteisten digilaitteiden käyttöä? Miten se sujuu?
- Mihin lapsen tulee hyötyä lupa aikuisilta digilaitteisiin liittyen?
- Millaiset käytännöt perheessä on uusien sovellusten tai mobiilipelin lataamisen osalta?
- Millainen käyttäytyminen netissä, somessa tai peleissä on hyväksyttyä?
- Missä tilanteissa perheessä käytetään puhelimen paikantamista?
- Minkä verran digilaitteilla saa viettää aikaa päivässä suljetuina muuhin arjen puuhiin ja lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi? (Esim. liikunta, lepo, kotitaskareet, koulutehtävät)
- Mihin aikaan puhelin laitetaan pois ennen nukkumaanmenoa? Missä puhelinta säilytetään yöllä? (esim. puhelinpöytä)
- Mitä tapahtuu, jos perheen digisäännöistä ei pidetä kiinni?

Tsekkauksista lapsen kanssa keskustelemiseen:

Tsekkauksista lapsen kanssa keskustelemiseen:

- Mitä ikärajoja eri sovelluksilla ja peleillä on ja miksi ne ovat olemassa?
- Millainen on hyvä salasana? Miten salasanoista, pankki- ja sovellusten ostosetuksista huolehditaan?
- Millaisia tietoja tai kuvia itsestä ja toisista kannattaa jakaa ja millaisia ei?
- Miten voi toimia, jos joku toinen jakaa sinusta kuvia?
- Minkälaiset mediasäällöt ovat sopivia lapsille? Mitkä eivät?
- Miten huolehditaan, että perheen pienemmät lapset eivät näe isommille tarkoitettuja sisältöjä?
- Kuka on lapsen turvallinen aikuinen, jolle voi kertoa huolista?
- Onko joku tuntematon ottanut lapseen yhteyttä? Miten sellaisessa tilanteessa pitää toimia?
- Onko lapsi kokenut kiusaamista tai häirintää netissä tai peleissä?
- Miten kiusaamista voi parhaiten ehkäistä ja miten tilanteissa voi toimia?
- Miten kuvakaappaus otetaan?
- Mistä paikoista saa apua tai neuvoja eri tilanteisiin?

<https://www.turvaitokasvatus.fi/documents/23152206/0/Digiarijen+suositukset+perheille.pdf/27aa2ac7-c7fa-4808-93b8-c8c8fae77764>

36

Vanhempainliitto kouluttaa

VANHEMMAT - KOULUN TÄRKEIN KUMPPANI

MYÖTÄTUULTA OSALLISUUDESTA JA YHTEISÖLLISYYDESTÄ
- KODIN JA VARHAISKASVATUKSEN YHTEISTYÖ

KESY- KESKUSTELU SYMBOLEIN!

SYKE - SYVENTÄVÄ KESKUSTELU

KIUSAAMINEN JA VÄKIVALTA
- ILMIÖSTÄ RATKAISUIHIN

PITKITTYYNEET JA KÄRJISTYNEET KONFLIKTIT
JA KIUSAAMISTILANTEET

NEPSY-LAPSEN OPINPOLKU – TYÖKALUJA KOHTAAMISIIN PÄIVÄKODISSA JA
KOULUSSA

KODIN, PÄIVÄKODIN JA KOULUN
SUJUVA YHTEISTYÖ ERITYISLAPSI-
PERHEEN NÄKÖKULMASTA

Olet täällä: [Etusivu](#) » [Eiitteet](#) » [Yhdenvertaisuutta](#)

[Kotona](#) [Opetajilla](#) [Vanhempainliitolla](#) [Yhdenvertaisuus](#)

YHDENVERTAISUUTTA

PÄIVÄKOTIIN,
KOULUUN JA
VANHEMPAIN-
TOIMINTAAN

Suomen Vanhempainliitto

<https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2022/06/Vanhempainliitto-kouluttaa-kirje-2022.pdf>

37

Vanhemmat mukaan?

- Kokemusasiantuntijoina
- **Koulun korvina**
- Isät ja papat lukemassa
- Pop-up –päivissä pajojen pitäjinä
- **Moninaisuuden päivässä**
- Yhteisöllisissä oppilashuoltoryhmissä
- Tapahtumissa ja vanhempainilloissa
- **Kodin apukädet koulun arjessa**
- Kodin ja koulun päivä
- **Päivän tärkein ateria**
- **Elävä kirjasto**

38

Haastava käytös

HAASTE - apua haastavaan käyttäytymiseen

Haastava käyttäytyminen vaikuttaa voimakkaasti henkilön itsensä, hänen läheistensä sekä ammattilaisten hyvinvointiin ja osallisuuteen. HAASTE-toimintamalli on yhteistyön malli haastavan käyttäytymisen vähentämiseen ja ennaltaehkäisemiseen. HAASTE-toimintamallia voi hyödyntää kaikenikäisten erityistä tukea tarvitsevien ihmisten kanssa.

<https://autismiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/haastemanuaali/>

<https://www.valteri.fi/tuote/haastava-kayttaminen/>

39

40

Yksilöllisyyden huomiointi

NEPSY-PASSI
kertoo minkälainen kumppani olet ja mitä toivot huomioitavan yhteistyön onnistumiseksi

Nimi: _____ Ika: _____

Mieluisat asiat

Epämieluisat asiat

Missä olen hyvä/erikoistaitoni/erityismielenkiinnokohteeni

Toimintonsaajitteeni ja miten se näkyy

Apuvalineeni ja muut helpottavat tekijät

Aistipulmoni (oli- tai ysiherkkyydet) ja miten ne tulisi huomioida

Allergiat

Mikä minut saa stressaantumaan ja mitkä ovat varoituserkit

a) kotona:
b) koulussa/työssä:
c) muu/epävarmuus

Mikä auttaa, jos tulee pulmatilanne

Mikä auttaa minua keskittymään / ja mikä häiritsee keskittymistä

Miten ymmärrän parhaiten ohjeita: esim. kuvilla, kirjoitettuna, kuuntelemalla, kerrottuna, kokeilemalla, näyttämällä mallia...

Miten nukuin parhaiten

Mitä toivon ohjaajalta/opettajalta

Mitä itse olen valmis harjoittamaan

Kerron itsestäni jonkun extra-jutun

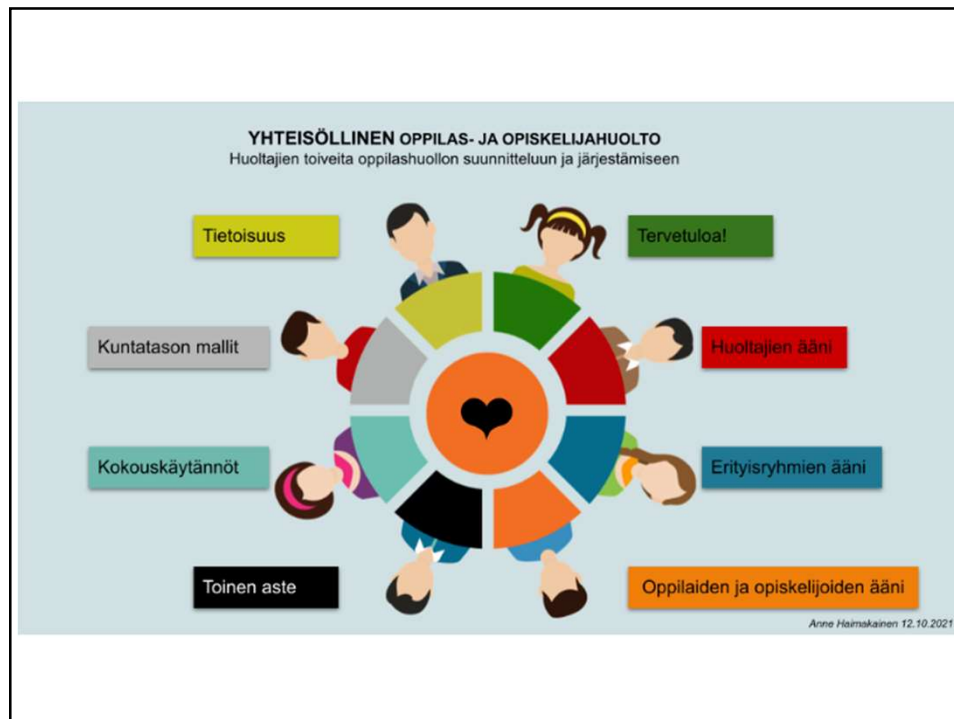
Luottohenkilöni:

Yhdessä onnistumme!

Suunnittelu: Maria Mäkelä 2018. Lähteet: kommunikointipassi ja käyttökortti / Kolpene, Maastopassi/Autismijärjestö ja Stressipassi/Enteetön lapsuus-ohjelma

<https://ekollega.fi/diginepsy/valineita-kohtaamiseen>

41

42

SISÄLLYS | Kymmenen askelta kohti toimivaa kodin ja koulun yhteistyötä

Numero	Teema	Sivu
1	KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN JOHTAMINEN	SIVU 4
2	YHTEISET PERIAATTEET JA TOIMINTATAVAT	SIVU 5
3	AVOIN JA VANHEMMAT TERVE- TULLEEKSI TOIVOITAVA TOIMINTA- KULTTUURI	SIVU 7
4	VANHEMPIEN OSALLISUUS KOULUSSA	SIVU 9
5	TOIMIVA VIESTINTÄ	SIVU 12
6	VUORO- VAIKUTTEISET VANHEMPAIN- ILLAT JA MUUT TAPAHTUMAT	SIVU 15
7	VANHEMPAIN- TAPAAMISET	SIVU 18
8	VANHEMPAIN- TOIMINTAA LUOKASSA JA KOULUSSA	SIVU 20
9	YHDEN- VERTAISUUS KODIN JA KOULUN YHTEIS- TYÖSSÄ	SIVU 23
10	MEIDÄN KOULUN KEHITTÄMIS- TAVOITTEET	SIVU 26

Suomen Vanhempainliitto 2020

www.vanhempainliitto.fi